

Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven

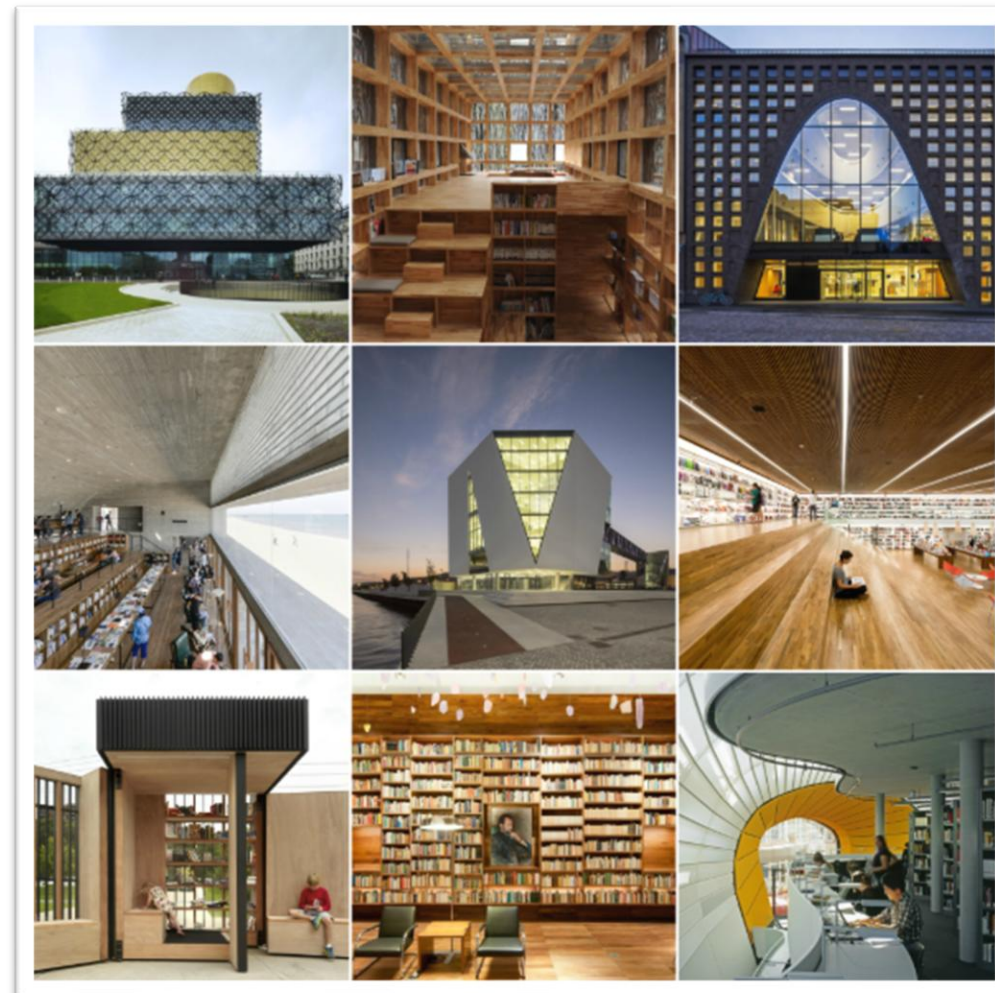
Mgr. Lenka Dostálová

Workshop pro ředitele knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí

Litoměřice 17. - 18. 6. 2026

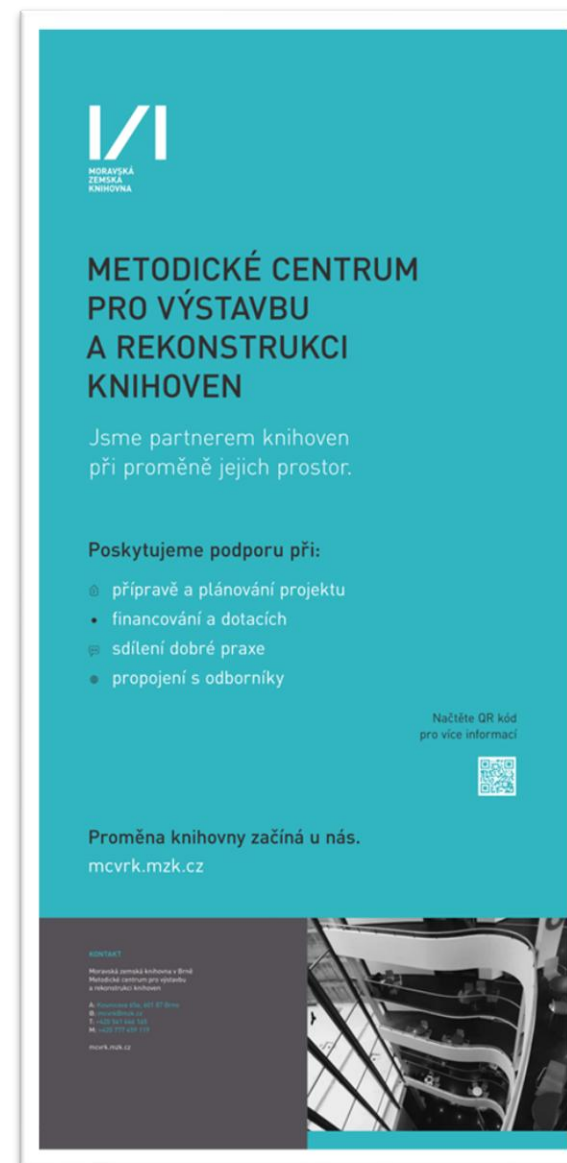
Výstavba a rekonstrukce knihoven

- Knihovny se výstavbou a rekonstrukcemi zabývají průběžně, ale v českém prostředí se výrazný rozmach výstavby a rekonstrukcí nových budov modernizace starších prostor odehrává především od 90. let 20. století, kdy se začaly realizovat plány na přestavbu zastaralých a nevyhovujících prostor na moderní informační a komunitní centra.
- Současně se vznikem **Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven** se začaly zpracovávat metodiky a další materiály, které slouží jako významná teoretická opora pro výstavbu a rekonstrukce.

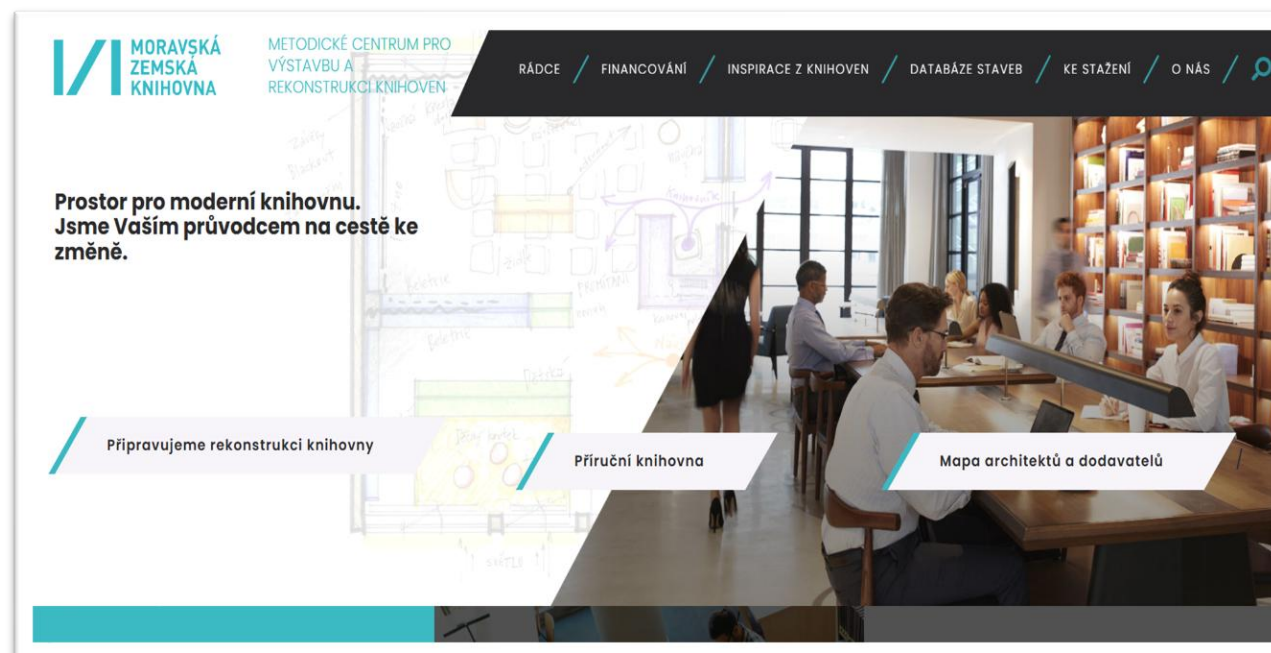
Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukci knihoven

- **2016** - *Průzkum prostorového a technického vybavení veřejných knihoven ČR*, který realizoval Knihovnický institut Národní knihovny ČR ve spolupráci s MZK v Brně a NIPOS
- **2018** – zřízeno jako součást **Moravské zemské knihovny** v Brně s podporou MK ČR v návaznosti na *Státní kulturní politiku na léta 2015–2020 a Koncepti rozvoje knihoven v České republice na období 2017–2020*.
- **Hlavním posláním:** podpora výstavby a modernizace knihoven, být uceleným zdrojem informací, umožnit vzájemnou výměnu zkušeností a sdílet aktuální trendy z architektury knihoven.

Bezplatné metodické poradenství

- Informační platforma - www.mcvrk.mzk.cz
- při plánování projektu, formulaci zadání projektu, připomínkování návrhů,
- doporučení pro dispoziční řešení prostoru,
- tipy na vybavení (nábytek, technologie),
- kontakty na architekty, výrobce a dodavatele mobiliáře,
- databáze knihoven a příklady dobré praxe,
- newsletter, metodické příručky, příruční knihovna.

Webové stránky Metodického centra pro výstavbu a rekonstrukci knihoven obsahují velmi podrobné informace potřebné k výstavbě a rekonstrukci knihoven včetně prostorového řešení.

Databáze staveb aneb sdílení informací

- Přehled nově postavených a zrekonstruovaných knihoven v České republice,
- souhrnné informace o výstavbě, přestavbě, rekonstrukci nebo jiné stavební úpravě všech typů knihoven včetně obrazového doprovodu,
- **budeme rádi o sdílení informací o vašich rekonstruovaných / nově postavených knihovnách.**

The screenshot displays the website of the Moravská zemská knihovna (Moravian State Library). The header includes the library's logo and name, along with navigation links: RÁDCE, FINANCOVÁNÍ, INSPIRACE Z KNIHOVEN, DATABÁZE STAVEB (highlighted), KE STAŽENÍ, and O NÁS. A search bar with 'Hledat výraz' and a 'Filtrovat' button is present. Below the search bar, a list of filters is shown: Kraj, Typ knihovny, Typ stavební akce, Rok výstavby/rekonstrukce, Primární účel, Zdroj financování, and Rozpočet. The results section shows 'Bylo nalezeno 412 záznamů'. Two entries are visible: 1. 'Městská knihovna v Praze - pobočka Černý most' with a photo of the building, a budget of 9 500 000 Kč, and a note about it being a professional public library. 2. 'Městská knihovna Velká Bíteš' with a photo of the building and a note about its reconstruction into a cultural and creative center.

MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA
METODICKÉ CENTRUM PRO VÝSTAVBU A REKONSTRUKCI KNIHOVEN

RÁDCE / FINANCOVÁNÍ / INSPIRACE Z KNIHOVEN / **DATABÁZE STAVEB** / KE STAŽENÍ / O NÁS

Hledat výraz Filtrovat Nejnovější ▼

Kraj ▼

Typ knihovny ▼

Typ stavební akce ▼

Rok výstavby/rekonstrukce ▼

Primární účel ▼

Zdroj financování ▼

Rozpočet ▼

Bylo nalezeno 412 záznamů

Městská knihovna v Praze - pobočka Černý most
Polyfunkční dům Černý Most
Praha 14

/ Rozpočet 9 500 000 Kč / Typ knihovny profesionální veřejná knihovna (úvazek pracovníka více než 15h)
/ Typ objektu novostavba

Městská knihovna Velká Bíteš
Rekonstrukce pivovaru na knihovnu a kulturně-kreativní centrum města Velká Bíteš
Velká Bíteš

Spolupráce s FA VUT v Brně

ateliérové zadání – *Knihovna pro 21. století*

- **I. část - teoretický úvod**
(knihovny – historický vývoj, stavební trendy, typy, funkce,...).
- **II. část – praktická výuka**
– tvorba vizualizací a 3D modelů pro vytipované knihovny JMK
- první vlašťovky podle studentských návrhů:
 - Stošíkovice na Louce
 - MK Znojmo, pobočka Loucká

Obecní knihovna ve Stošíkovcích na Louce

Městská knihovna Znojmo, pobočka Loucká

Standard pro postupy rekonstrukce knihoven

- Vznikl na základě metodického pokynu Ministerstva kultury ČR,
- vychází z dotazníkového šetření o stavu knihoven v České republice,
- přehled stavebních a architektonických zásad,
- průvodce stavebním procesem,
- nabízí řadu příkladů dobré praxe, a to podle velikosti knihovny,
- **Připravuje se novela (změna stavebního zákona a norem).**

Veřejná knihovna – srdce obce

- **Souhrn praktických rad a inspirativních nápadů,** jak zrekonstruovat či zmodernizovat prostory knihovny,
- využití také **jako podpůrný materiál při komunikaci** s architekty nebo designéry i při vyjednávání finanční podpory,
- součástí brožury je také **pracovní list, který obsahuje 4 okruhy otázek.**

JAK ZAČÍT?
ANEB NAD ČÍM SE ZAMYSLET

1. Co chtějí návštěvníci? Co nejvíc chybí nám, co obci?
2. Co se nám osvědčilo a co ne?
3. Jaké **prostory** budeme potřebovat a kdy?
4. Vyhovují jednotlivé prostory cílovým skupinám? Jsou snadno dostupné?
5. Jaké plánované **aktivity** vyžadují vlastní oddělený prostor?
6. Jaké **pomůcky, materiály a jaká technika** bude potřeba? Jaké další vybavení? Jaké budou **nároky na infrastrukturu** (elektrická instalace, voda...)?
7. Jaké podmínky musíme vytvořit pro realizaci vzdělávacích i dalších aktivit?
8. Co se nám líbilo v jiných knihovnách?
9. Jaký bude další **rozvoj** knihovny?

PRAKTICKÉ RADY:

- Podívejte se na knihovnu očima uživatele, ptejte se dětí, dospívajících i dospělých.
- Spolupracujte s místními organizacemi.
- Přizpůsobte se rytmu života v obci.
- Využijte venkovních prostor.

METODICKÉ CENTRUM
PRO VÝSTAVBU A REKONSTRUKCE KNIHOVEN

Naším posláním je být k dispozici všem zřizovatelům knihoven a knihovníkům, kteří mají zájem své knihovny vyvíjet, hledat nejenom jejich architektonickou podobu (tedy prostorové uspořádání a vybavení), ale také společně diskutovat možné funkce, které by jejich knihovna mohla plnit ve prospěch obce.

MŮŽEME VÁM NABÍDNOUT:

- rady a tipy, jak využít a zhodnotit prostory v knihovnách,
- informace k financování (vypsání dotačních titulů a grantů) rekonstrukcí knihoven a obnovy knihovnického mobiliáře,
- kontakty na ověřené výrobce a dodavatele knihovnického nábytku a na architekty, kteří se podíleli na realizaci knihoven,
- odborné semináře na téma architektura knihoven a workshopy,
- metodické materiály k výstavbě a rekonstrukci knihoven,
- příklady dobré praxe.

Případné otázky k jednotlivým realizacím zodpoví Lenka Dostálová (lenka.dostalova@mzk.cz). Příručka je dostupná i v online verzi <http://mzv.mzk.cz/ke-stazeni>.

Na všech snímcích jsou příklady zrealizovaných knihoven v ČR.

Vydala Moravská zemská knihovna v Brně
Kounicova 65a, 601 87 Brno v roce 2023
Fotografie: archiv MZK
Autorky: Mgr. Lenka Dostálová, Ing. arch. Tomáš Hofava
Grafická úprava a sazba: Žuzana Hofavová
Tisk: Tiskárna ABC
© Moravská zemská knihovna Brno 2023

KNIHOVNU TVOŘÍ LIDÉ, PROSTOR A TO „NEVIDITELNÉ“, ČÍM HO DOBRÝ KNIHOVNÍK UMÍ NAPLNIT. POTOM I LIDÉ CHODÍ DO KNIHOVNY RÁDI, PROTOŽE TAM NAJDOU TO, CO JE ZAJÍMÁ.

Brožura
pro knihovníky
a zřizovatele

**VEŘEJNÁ KNIHOVNA
SRDCE OBCE**

POMŮŽEME vám proměnit knihovnu v místo, kde budou uživatelé rádi trávit volný čas. **PŘINÁŠÍME** vám informace, jak na přípravu rekonstrukce knihovny nebo při výstavbě nové. **UJASNÍME** knihovnickům i zřizovatelům vlastní představy a zjednoduší komunikaci s architekty. **PŘÍBLÍŽÍME** zřizovatelům současně pojetí veřejné knihovny a překvapující možnosti, které nabízí.

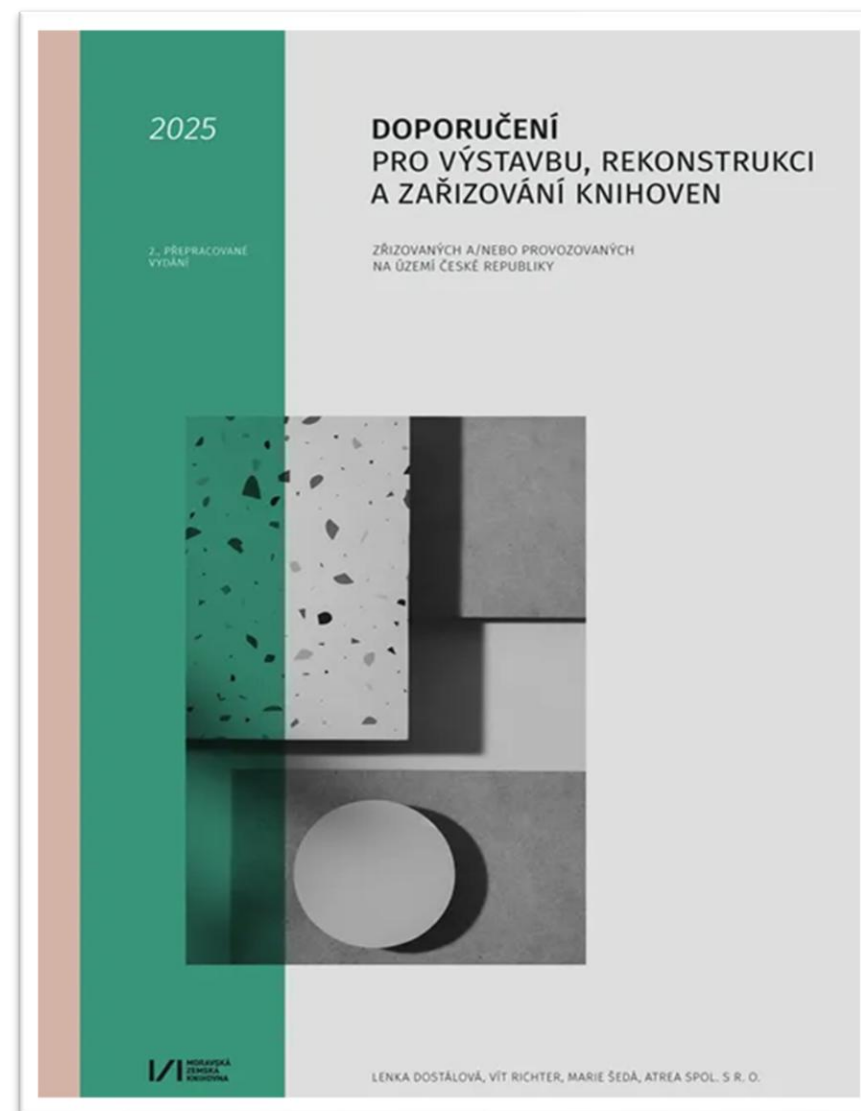
MORAVSKÁ ZEMSKÁ KNIHOVNA

PRACOVNÍ LIST „JAK NA NOVOU KNIHOVNU“

Doporučení pro výstavbu a rekonstrukci knihoven

- Přepracované a **aktualizované vydání** publikace, navazující na původní vydání z roku 2012,
- reflektuje současné potřeby knihoven, technologický vývoj i proměnu role knihovny v komunitním a kulturním životě obcí,
- **nové kapitoly:**
 - ergonomie, vizuální identita, udržitelnost, exteriéry knihovny, příprava koncepce knihovny,
- **příklady architektonických řešení knihoven,**
- **seznam** základních technických norem a souvisejících legislativních předpisů.

Knihovna jako investice do budoucnosti města

- Dobře navržená knihovna je **vizitkou obce** stejně jako škola nebo náměstí. 😊
- Prostor knihovny **slouží** různým skupinám v různých časech **po celý rok**.
- Promyšlené dispoziční řešení a vstřícná atmosféra **zvyšuje návštěvnost, prodlužuje dobu pobytu a přitahuje nové uživatele**.

Plánovat prostory knihoven znamená především plánovat pro lidi!

1. **Pojmenujte, co má knihovna přinášet obci**
služby, spolupráce, se školou, spolky a úřadem, sdílení prostor...
2. **Stanovte si rozpočet a postup po etapách**
co lze udělat hned, jaké budou provozní náklady...
3. **Zapojte do přípravy všechny zaangażované osoby**
knihovníci, zřizovatel, architekt a uživatelé;
společnými silami sladit zadání = umět naslouchat a dělat kompromisy.

NEBOJTE SE POŽÁDAT O KONZULTACI 😊

5 chyb, které zbytečně zvyšují náklady

1. Projekt bez provozního konceptu
2. Vybavení se řeší až nakonec
3. Podcenění akustiky a světla
4. Nejasné zadání a vícepráce
5. Svépomoc bez znalostí norem a provozu

Dobře připravené zadání šetří peníze, čas i zklamání při realizaci.

MGR. LENKA DOSTÁLOVÁ

o autorce, iniciátorce a redaktorce novely Doporučení

- **Lenka Dostálová** působí v oboru od roku 2006, od roku 2019 pracuje v Moravské zemské knihovně, kde má na starosti **Metodické centrum pro výstavbu a rekonstrukce knihoven**
- je členkou redakční rady **Čtenář**, členkou pracovní skupiny **Architecture Group** mezinárodní knihovnické organizace **LIBER** a také členkou **IFLA** – odborné sekce **Library Building and Equipment**, aktivně spolupracuje s Fakultou architektury VUT v Brně, Univerzitním centrem energeticky efektivních budov ČVUT v Praze, Národní sítí Zdravých měst, Rethink Architecture
- je autorkou i spoluautorkou řady dokumentů, příruček, materiálů i článků k výstavbě a rekonstrukcím knihoven, např.:
 - **Ergonomie pro knihovny : průvodce efektivním pracovním prostředím** (2025)
 - **Knihovna v obci : příručka pro starosty a zastupitele** (2020, akt. 2024)
 - **Příručka pro knihovníky veřejných knihoven** (2024)
 - **Veřejná knihovna : srdce obce** (2023)
 - **Kompendium knihovnictví 2** (2023)
 - **Veřejné knihovny Jihomoravského kraje v letech 2015-2021** (2022)
 - **Jak řídit knihovnu : příručka pro začínající vedoucí / ředitele knihoven** (2021, aktualizováno průběžně)
 - **Standard pro postupy rekonstrukce knihoven** (2021)
 - a mnoha článků v nejrůznějších časopisech (Čtenář, Duha, Knižnica,...)

Děkuji za pozornost

Mgr. Lenka Dostálová

Lenka.Dostalova@mzk.cz

